

Hans Fallada

De drinker

Roman

Cossee
Amsterdam

Meer informatie over Hans Fallada
en de boeken van Uitgeverij Cossee
vindt u op onze website www.cossee.com

Wilt u op de hoogte blijven van alle uitgaven
en activiteiten van Uitgeverij Cossee, meld u dan aan
voor de nieuwsbrief op www.cossee.com

Oorspronkelijke titel *Der Trinker*

© Aufbau Verlag GmbH & Co. KG, Berlijn 2011

Vertaling Gr. Grose Roofs, volledig herzien door A. Folkertsma

© 2012 Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam

Omslagillustratie © Ullstein Bild

Boekomslag Marry van Baar

Typografie binnenwerk Aard Bakker

Druk Memminger MedienCentrum

ISBN 978 90 5936 358 8 | NUR 302

Ik heb natuurlijk niet altijd gedronken, het is zelfs nog niet zo lang geleden dat ik met drinken ben begonnen. Vroeger had ik een afkeer van alcohol; ik dronk hoogstens af en toe een glas bier; wijn vond ik zuur en de geur van jenever maakte me misselijk. Maar toen kwam er een tijd dat het bergafwaarts met me begon te gaan. Mijn zaken gingen niet zo goed als anders en in de omgang met mensen zat het ook dikwijls tegen. Ik was altijd al erg gevoelig en had de sympathie en waardering van mijn omgeving nodig, al liet ik daar nooit iets van blijken en was mijn optreden heel zelfbewust en zeker. Het ergste was dat ik het gevoel kreeg dat ook mijn vrouw zich van me afkeerde. Aanvankelijk waren het amper merkbare kleinigheden; dingen die een ander geheel over het hoofd zou hebben gezien. Op een verjaardag bij ons thuis vergat ze mij bijvoorbeeld taart aan te bieden; nu eet ik weliswaar nooit taart, maar vroeger bood ze me die toch aan. En er hing eens drie dagen lang een spinnenweb boven de kachel in mijn kamer. Ik inspecteerde alle kamers, maar nergens zag ik een spinnenweb, alleen in mijn kamer hing er een. Ik wilde eigenlijk afwachten hoe lang ze mij hiermee zou blijven ergeren, maar de vierde dag hield ik het niet langer uit en zei ik er iets van. Het spinnenweb werd daarop verwijderd. Ik zei het haar natuurlijk tamelijk scherp. Ik wilde tot geen enkele prijs laten merken hoezeer ik me gekwetst voelde en onder mijn vereenzaming leed.

Maar daar bleef het niet bij. Kort daarop was er het geval met de deurmat. Ik had die dag moeilijkheden met mijn bank gehad: voor het eerst hadden ze mij een kasopname geweigerd; vermoedelijk deed het verhaal de ronde dat ik verlies had geleden. De directeur van de bank, een zekere meneer Alf, was uiterst beminnelijk, hij sprak over tijdelijke moeilijkheden en bood zelfs aan zijn hoofdkantoor te bellen om een speciaal krediet voor me te krijgen. Ik wees dit natuurlijk van de hand, glimlachend en zelfverzekerd als altijd. Maar ik had heel goed gemerkt dat hij me dit keer geen sigaar had aangeboden, zoals hij meestal deed; deze cliënt was hem blijkbaar geen sigaar meer waard. Neerslachtig liep ik door de zwaar neerruisende herfstregen naar huis. Ik had nog geen echte moeilijkheden; er was alleen sprake van een zekere stagnatie in mijn zaken, een stagnatie die ik op dat tijdstip met enige inspanning zeker nog had kunnen opheffen. Maar juist die inspanning wist ik niet op te brengen, ik was te zeer terneergeslagen door de stilzwijgende afkeuring die ik overal ontmoette.

Toen ik thuiskwam – we wonen even buiten de stad in onze eigen villa en de straten in die buurt zijn nog niet klaar –, wilde ik voor de deur mijn smerige schoenen schoonmaken, maar juist die dag lag er geen deurmat. Geërgerd deed ik de deur open en riep mijn vrouw. Het werd al donker, maar ik zag binnen nergens licht en Magda kwam ook niet. Ik riep en riep, maar er gebeurde niets. Ik bevond me in een hoogst onaangename situatie: ik stond in de regen voor de deur van mijn eigen huis en kon niet naar binnen zonder het portaal en de hal vuil te maken, en dat alles omdat mijn vrouw vergeten had de mat buiten te leggen en omdat ze niet bij de hand was, hoewel ze heel goed wist dat ik altijd om die tijd

thuis kwam. Ten slotte nam ik een besluit: ik liep voorzichtig op mijn tenen naar binnen. Toen ik op een stoel in de hal ging zitten om mijn schoenen uit te trekken en licht had gemaakt, zag ik dat al mijn voorzichtigheid niets geholpen had: het zachtgroene kleed in de hal zat vol vuile voetsporen. Ik heb altijd tegen Magda gezegd dat een zo besmettelijk zachtgroen niets voor een hal is, maar zij was van mening dat wij tweeën wel oud genoeg waren om een beetje voorzichtig te zijn, en Else, ons dienstmeisje, gebruikte immers toch altijd de achteringang en was gewend binnenshuis op pantoffels te lopen. Zeer slechtgehumeurd deed ik mijn schoenen uit en net toen ik de tweede uittrok, zag ik Magda de kelderdeur uit komen. De schoen gleed uit mijn hand, viel met een bons op het kleed en maakte een afschuwelijke vlek. ‘Pas toch een beetje op, Erwin!’ riep Magda boos. ‘Kijk nou eens hoe het kleed eruitziet. Kun je nou nooit leren behoorlijk je voeten te veggen?’ De duidelijke onredelijkheid van dit verwijt maakte me kwaad, maar ik hield me nog in. ‘Waar zat je in ’s hemelsnaam?’ vroeg ik, terwijl ik haar nog steeds aanstaarde. ‘Ik heb je wel tien keer geroepen!’

‘Ik was bij de verwarmingsketel in de kelder,’ zei Magda koel. ‘Maar wat heeft dat met mijn kleed te maken?’

‘Het is net zo goed mijn kleed als het jouwe,’ antwoordde ik geprikkeld. ‘Ik heb het echt niet voor mijn plezier vuilgemaakt. Maar als er geen mat voor de deur ligt...!’

‘Ligt er geen mat voor de deur? Natuurlijk ligt die er wel!’

‘Hij ligt er niet!’ riep ik met nadruk. ‘Alsjeblieft, ga zelf maar kijken!’ Maar ze dacht er zelfs niet aan voor de deur te gaan kijken. ‘Als Else vergeten heeft hem buiten te leggen, had je je schoenen in het portaal uit kunnen trekken! In elk geval had je die ene schoen niet met zo’n smak op het kleed hoeven

te gooien!' Sprakeloos van ergernis keek ik haar alleen maar woedend aan. 'Ja,' zei ze, 'nu zeg je niets. Als iemand je verwijten maakt, dan zwijg je. Maar je doet niet anders dan mij verwijten maken.' Ik begreep de logica van haar woorden niet maar vroeg toch: 'Wanneer heb ik jou verwijten gemaakt?'

'Daarnet nog,' antwoordde ze vlug. 'Eerst omdat ik niet kwam toen je me riep, en ik moest toch naar de verwarming kijken omdat Else vandaag haar vrije middag heeft. En toen omdat de mat niet voor de deur ligt. Maar ik kan toch onmogelijk naast al mijn werk ook nog elke kleinigheid die Else te doen heeft controleren?!' Ik beheerste me. Ik vond eigenlijk dat Magda op alle punten ongelijk had, maar zei hardop: 'Laten we er geen ruzie over maken, Magda. Maar je moet me geloven als ik zeg dat ik die vlekken niet met opzet heb gemaakt.'

'En geloof jij dan,' antwoordde ze nog altijd tamelijk scherp, 'dat ik je niet met opzet heb laten roepen of wachten?' Hierop zweeg ik. Bij het avondeten hadden we onszelf weer tamelijk goed in bedwang, we raakten zelfs redelijk in gesprek, en plotseling kwam ik op het idee een fles rode wijn naar boven te halen die ik eens van iemand cadeau had gekregen en die al jaren in de kelder stond. Ik weet werkelijk niet hoe ik op die gedachte kwam. Misschien deed onze emotionele verzoening me denken aan iets feestelijks zoals een bruiloft of een geboorte. Magda was ook heel verrast, maar lachte instemmend. Ik dronk niet meer dan anderhalf glas, al vond ik de wijn die avond niet zuur. Ik kwam zelfs in een vrolijke stemming en speelde het klaar Magda over mijn bedrijf te vertellen dat me zoveel zorgen baarde. Natuurlijk repte ik met geen woord over mijn zorgen; integendeel, ik verdraaide de waarheid zodanig dat al mijn mislukkingen in successen ver-

anderden. Magda luisterde zo belangstellend als ze lang niet had gedaan. Ik had het gevoel dat de vervreemding tussen ons volledig verdwenen was en uit blijdschap hierover gaf ik Magda honderd mark om iets leuks voor te kopen: een jurk, een ring of iets anders wat haar hartje begeerde.

2

Ik heb me later dikwijls afgevraagd of ik die avond echt dronken ben geweest. Natuurlijk was ik dat niet, want dan zou zowel Magda als ik dat gemerkt moeten hebben. Toch was ik die avond aangeschoten, voor het eerst van mijn leven. Ik zwaaide niet en ik lalde niet. Zover had dit anderhalve glas mufte rode wijn zelfs een zo nuchter mens als ik niet kunnen krijgen, maar toch had de alcohol de hele wereld voor me veranderd. Hij deed me geloven dat er geen vervreemding en geen ruzie tussen Magda en mij was geweest, hij veranderde mijn zorgen over de firma in succes, en wel in een dusdanig succes dat ik zelfs honderd mark had weggegeven, weliswaar geen bedrag van betekenis, maar in mijn positie was uiteindelijk elk bedrag van enige betekenis. Toen ik de volgende morgen wakker werd en alle gebeurtenissen – van de vergeten voetmat tot het biljet van honderd mark, dat ik had weggegeven – nog eens de revue liet passeren, begreep ik pas hoe schandelijk ik Magda had behandeld. Ik had haar niet alleen voorgelogen over mijn zakelijke positie, ik had de leugen ook nog eens onderstreept door haar geld te geven om het geloofwaardiger te doen lijken, iets wat juristen vermoedelijk ‘bedrog’ zouden noemen. De juridische kant deed echter niet ter zake, het ging alleen

om de menselijke kant, en met de menselijke kant van deze zaak was het verschrikkelijk gesteld. Voor de eerste keer in ons huwelijk had ik Magda willens en wetens bedrogen – en waarom? Waarom in 's hemelsnaam? Om niets – want ik had over al deze dingen immers gewoon kunnen zwijgen, zoals ik er tot nu toe steeds over gezwegen had. Niemand dwong me te spreken. Niemand? Ja toch, de alcohol had me ertoe gebracht. En toen ik dat eenmaal had vastgesteld en ten volle besepte wat een leugenaar de alcohol is en hoe hij eerlijke mensen tot leugenaars maakt, zwoer ik nooit meer een druppel alcohol te drinken en voortaan ook af te zien van het enkele glas bier dat ik tot nog toe van tijd tot tijd gedronken had.

Maar wat zijn goede voornemens, wat zijn plannen? Ik had me die morgen van mijn ontzuivering immers ook voorgenomen in elk geval gebruik te maken van de toenadering die gisteravond tussen Magda en mij was ontstaan en het niet weer tot vervreemding of zelfs ruzie te laten komen. En toch duurde het maar een paar dagen tot we weer kibbelden. Eigenlijk was het onbegrijpelijk: veertien jaar lang was ons huwelijk vrijwel zonder ruzies verlopen en nu, in het vijftiende jaar, was het alsof we niet meer zonder ruzie konden leven. Soms vond ik het belachelijk als ik besepte waarover we ruzie maakten. Het was alsof we van tijd tot tijd eenvoudig móesten kibbelen, om het even waarover. Ook kibbelen lijkt een vergif waar je vlug aan went en waar je al gauw niet meer buiten kunt. Natuurlijk hielden we het in het begin angstvallig netjes; we probeerden zo zakelijk mogelijk bij het onderwerp van onze ruzie te blijven en alle persoonlijke krenkingen te vermijden. De aanwezigheid van ons dienstmeisje Else was ook nog een rem. We wisten dat ze nieuwsgierig was en dat ze alles wat ze hoorde verder vertelde. Destijds had ik het nog

verschrikkelijk gevonden als iemand in de stad iets over mijn zorgen en onze ruzies te weten zou zijn gekomen. Later liet het me volkomen koud wat de mensen van me dachten en, wat erger was, ik schaamde me ook niet langer voor mezelf.

Ik zei al dat Magda en ik aan onze bijna dagelijkse ruzies gewend raakten. Het was eigenlijk niet meer dan vitten, kleine hatelijkheden over futiliteiten, waardoor de spanning die steeds weer tussen ons ontstond, even afnam. Ook dit was iets nieuws, al was het allesbehalve plezierig: jarenlang hadden Magda en ik echt een goed huwelijk gehad. We waren uit liefde getrouwd toen we allebei nog in loondienst waren; elk met een aktetas, zo hadden we elkaar leren kennen. O, die heerlijke zware periode van onze eerste huwelijksjaren – wanneer ik daar nu aan terugdenk! Magda was als huisvrouw een echte kunstenaar, er waren heel wat weken dat we van tien mark moesten rondkomen, maar we hadden het gevoel als vorsten te leven. Toen brak er een gedurfd periode van voortdurende inspanning aan, waarin ik voor mezelf begon en met Magda's hulp een eigen zaak opbouwde. Het lukte – hemeltjef, alles lukte ons in die tijd! We hoefden maar ergens aan te beginnen, ons met al onze vlijt en ijver op iets te richten, en het lukte al en wierp vruchten af als een goedverzorgde plant. Kinderen bleven ons ontzegd, hoezeer we er ook naar verlangden. Magda had een miskraam gehad en daarna was de kans op kinderen verkeken. Maar wij hielden daarom niet minder van elkaar. Gedurende vele jaren van ons huwelijk werden wij steeds opnieuw verliefd. Ik heb nooit naar een andere vrouw dan Magda verlangd. Ze maakte mij volkomen gelukkig en zij was dat vermoedelijk ook met mij.

Toen de zaak eenmaal liep en was uitgegroeid tot een formaat dat aansloot bij onze betrekkelijk kleine stad en de naas-

te omgeving – verdere uitbreiding zou een totale verandering van onze levensomstandigheden vergen en wij zouden daarvoor ook naar een grotere stad moeten verhuizen –, toen de zaak dus niet langer al onze aandacht opeiste, kwamen hiervoor in de plaats de aankoop van een stuk grond aan de stadsrand, de bouw van onze villa, de aanleg van de tuin en de inrichting van ons huis, waar we nu de rest van ons leven zouden doorbrengen – allemaal dingen die ons weer nader tot elkaar brachten en die de verkoeling die in onze echtelijke verhouding was ingetreden, niet merkbaar lieten worden. We hadden elkaar misschien niet meer zo lief als vroeger en begeerden elkaar misschien niet meer zo vaak en niet meer zo vurig, we voelden dit echter niet als een verlies maar eerder als iets vanzelfsprekends: we waren nu eenmaal langzamerhand een bedaagd echtpaar geworden en wat ons overkwam, gebeurde iedereen en was de natuurlijke gang van zaken. En zoals ik al zei, compenseerde de kameraadschap die ontstond bij het plannen, de bouw en de inrichting van ons huis ons verlies volledig: van minnaars waren we kameraden geworden, we kwamen niets tekort.

In die tijd had Magda zich al geheel uit de zaak teruggetrokken, een stap die wij toen alle twee vanzelfsprekend vonden. Ze had nu een groter huishouden gekregen, de tuin en de kippen hadden ook verzorging nodig en de zaak liep goed genoeg om een nieuw personeelslid aan te nemen. Later zou blijken hoe noodlottig het was dat Magda niet meer bij mijn bedrijf betrokken was. Niet alleen omdat daarmee weer een belangrijk deel van onze gemeenschappelijke interesse verloren ging, maar bovendien omdat bleek dat Magda eigenlijk niet te vervangen was. Ze was veel actiever en ondernemender dan ik, ze kon ook veel beter met mensen omgaan dan ik,